

Boekverslag Maurice (E. M. Forster)

Joris Broeders

© havovwo.nl (maart 2002)

Primaire gegevens:

Auteur: E.M. Forster
Titel: Maurice
Verschenen in: 1913
Aantal blz.: 269
Leestijd: 14 uur
Uitgelezen op: 17-07-'01

Verantwoording van de keuze

Het boek en de film "A Passage to India" van Forster vond ik erg goed en ik wilde ik meer van deze schrijver lezen. De manier waarop hij in "A Passage to India" de verhoudingen tussen de karakters heeft verwerkt, vind ik zeer goed.

Verwachting vooraf

Ik verwachtte een zelfde soort boek als "A Passage to India", waarin de verhoudingen tussen de verschillende karakters een belangrijke rol spelen. De titel verraad dat het boek rondom de verwickelingen van de hoofdpersoon, Maurice, zich zullen afspelen.

Eerste reactie achteraf

Zie persoonlijke beoordeling

Korte samenvatting van de inhoud

- I** Maurice Hall is een jongen van 15 uit een welgesteld gezin, wiens vader vroeg is overleden. Na zijn opleiding op een Londense "publicschool", verwacht zijn moeder dat hij in de voetsporen van zijn vader zal treden. Hij wordt geacht naar dezelfde universiteit te gaan en ook beurshandelaar te worden. Maurice droomt vaak en het leven trekt als een waas voorbij. Hij is een middelmatige jongen, maar wordt gewaardeerd.
- Wanneer hij 19 is en in Summington slaagt, gaat op kamers in Camebridge, waar hij studeert. Daar ontdekt hij dat volwassenen in beginsel aardig tegen elkaar zijn. Hij is echter van mening dat hij God's meest verdorven schepping is en daarom doet hij zich voor als een stuk karton. (Forster laat nog even in het midden waarom Maurice zo pessimistisch over zichzelf denkt, maar later blijkt dat zijn homoseksualiteit hierin een belangrijke rol speelt). Op de universiteit heeft hij enkele vrienden, wie dol zijn op converseren en het overreden van elkaar. Zo ontmoet hij Clive Durham.
- Clive vertelt hem dat hij humanist is en dat dit problemen op levert met zijn streng christelijke omgeving. De twee groeien naar elkaar toe en zijn heel erg "close" met elkaar. Onder invloed van Clive komt Maurice erachter dat hij niets ziet in het christelijke geloof en hij stopt met belijden, dit is de eerste keer dat hij afstand doet van de levenswijze van zijn vader. Maurice vecht voor de aandacht van Clive; hij is het belangrijkste in zijn leven. Maurice kan niet goed met meisjes omgaan. Wanneer Clive aan hem de liefde verkaart zegt hij van niets te willen weten en zegt dat Clive een ziekte heeft. Maurice is echter zelf ook homoseksueel, maar hij heeft zich ingegraven in leugens. Hij gooit dit pantser van leugens echter van zich af en hierdoor wordt hij een man; de ware "ik" van Maurice komt naar boven.
- II** Het tweede deel gaat over Clive. Clive dacht eerst dat hij zijn "ziekte" van God had gekregen en dat hij beloond zou worden wanneer hij er niet aan zou toegeven. Hij stapt echter af van het christelijk geloof, omdat hij zijn gevoelens niet kan onderdrukken. Hoewel hij genoot van de intense momenten samen met Maurice, is hij er van overtuigd dat zijn vriend hetero is. Beetje bij beetje ziet hij dat Maurice op zijn pogingen reageert, maar toen Maurice zijn liefde afwees, kwam hij te weten wat schaamte is.

Boekverslag Maurice (E. M. Forster)

Joris Broeders

© havovwo.nl (maart 2002)

Maurice komt uiteindelijk voor zijn gevoelens uit en geeft blijk van liefde voor Clive. Het symbool van hun liefde is een dag waarop de twee spijbelen en er samen op uit trekken. Hierdoor wordt Maurice geschorst. Hij wil eigenlijk gaan werken, maar onderinvloed van Clive besluit hij toch nog een jaar naar de universiteit te gaan. Wanneer Maurice 21 wordt logeert hij op het landgoed van de familie van Clive. Hier praten ze alles over hun relatie uit en tijdens deze filosofische gesprekken ontstaat er iets eeuwig, iets moois.

Na hun studie gaan ze allebei apart werken. In die volgende jaren maakt Clive een lichamelijke ontwikkeling door; hij wordt hetero. Zijn moeder stimuleert hem in het zoeken van een echtgenoot. Clive weet zich echter geen raad; hij zit in een tweestrijd, want hij wil de liefde voor Maurice ombuigen in vriendschap. Als een vlucht voor dit dilemma gaat Clive op reis naar Griekenland. Maurice kan de verandering niet geloven en houdt vol dat Clive in verwarring is. Uiteindelijk accepteert hij de verandering en blijven ze vrienden, maar hun vriendschap is niet meer zo hecht als voorheen.

III Deel drie verteld hoe Maurice de verandering van Clive heeft beleefd. Hij heeft er veel meer problemen mee dan Clive denkt; hij denkt zelfs aan zelfmoord, want hij heeft geen fundamentele angst voor de dood. Hij voelt voor niemand iets meer en zijn eenzaamheid groeit. De relatie met zijn zussen verslechterd, toch blijft hij op de been. Hij blijft naar de vroegere situatie met Clive verlangen en na 6 maanden stilte, maken ze een afspraak. Hij blijft geïnteresseerd voor jongens, maar wil iets aan doen. Het probleem is dat de maatschappij aan zijn probleem geen aandacht besteedt en zelf verdringt. Hij vindt erkenning wanneer hij ontdekt dat Tsjaikowski het zelfde probleem had overwonnen door eraan toe te geven.

Clive heeft een heel druk leven en zijn hele wereld draait om zijn vrouw, daarom kan hij Maurice niet goed helpen. Wanneer Maurice echter voordoet dat hij wil gaan trouwen, reageert Clive hartelijk. Hij probeert van zijn ziekte af te komen, door een behandeling van een alternatieve arts, die wel bekend is met homoseksualiteit.

Wanneer hij echter een nacht bij Clive logeert, brengt hij de nacht door met een klusjesman, Alec. Hierdoor schaadt hij zijn positie en bedriegt hij zijn familie, omdat hij niet hetero is en door het klasseverschil.

IV Alec blijft verlangende brieven schrijven en Maurice spreekt, met tegenzin, een ontmoeting af. Alec chanteert Maurice met informatie over de relatie van Maurice en Clive. De houding van Maurice kan snel veranderen en tijdens de ontmoeting gaat hij van Alec houden. Alec ziet van zijn besluit af om naar Zuid-Amerika te vertrekken en de twee geven hierdoor alles voor elkaar op. Maurice vertelt Clive over zijn liefde met Alec en Clive is zeer ontsteld. Zo komt de tweesplitsing tussen Maurice en Clive goed naar voren; Clive koos voor eenzaamheid en Maurice voor opstandigheid.

Tijd en ruimte

De vertelde tijd is ongeveer 10 jaar, de verteltijd is ongeveer 14 uur. Het verhaal speelt zich af in het begin van de twintigste eeuw, zo rond 1920. Zo wordt de overgang van koets naar auto door de conservatieve moeder van Maurice beschreven en Maurice had zelf echter wel een motorfiets. Contacten worden in het boek alleen per briefpost onderhouden dus waarschijnlijk was er nog geen telefoon.

Het verhaal is over het algemeen chronologisch. Soms wordt hier echter van af geweken, zo wordt er soms de beleving, van een andere persoon, van een gebeurtenis uit een voorafgaand deel van het boek beschreven. Een dergelijke flashback is bijvoorbeeld in deel drie; in deel twee heeft Clive zijn beleving van zijn verandering van homo naar hetero beschreven en vervolgens gaat het verhaal verder. Maar in deel drie keert men weer terug in de tijd, maar dan wordt de beleving van Maurice beschreven. Ook komt er een enkele flashforward in het verhaal voor. Zo wordt er op blz. 135 over Clive geschreven: “Hij zou niet met Ada trouwen –zij had tot de overgangsfase behoord-, maar met een godin uit de nieuwe wereld die zich in Londen voor hem had geopend, met iemand die in het geheel niets met Maurice Hall gemeen had.” Het verhaal begint niet in medias res, maar de situatie van Maurice wordt meteen duidelijk. Het boek heeft een gesloten einde, de wegen van Maurice en Clive hebben zich gescheiden en de twee hebben een partner gevonden waarmee ze “lang en gelukkig” zullen leven.

Boekverslag Maurice (E. M. Forster)

Joris Broeders

© havovwo.nl (maart 2002)

De plaatsen waarin het verhaal zich afspelen liggen over het algemeen rondom Londen. Het universiteitencomplex van Cambridge waar Maurice leefde en Clive ontmoette is een belangrijke plaats. Maar het meest van belang is het landhuis in Penge, wat van de familie van Clive is. Vooral de tweede etage, die Maurice en Clive voor zich alleen hadden en daar in de bloeitijd van hun liefde prachtige conversaties voerden en de mooiste momenten beleefden. Maar dit is ook de kamer waarin Maurice sliep met Alec. Hier hebben dus de belangrijkste gebeurtenissen uit het boek plaatsgehad.

De wijze van vertellen

Het verhaal is geschreven vanuit het perspectief van een personale verteller (hij zei: “.....”). De lezer is echter ook op de hoogte van de gedachten van de hij-persoon. Bijvoorbeeld blz. 127: “Allen lachten. De drie vrouwen waren duidelijk erg op elkaar gesteld. Clive zag banden waarvan hij geen vermoeden had gehad, omdat ze groeiden tijdens de afwezigheid van de heer des huizes.”

Opvallend is dat in de verschillende delen het perspectief wisselt van dat van Maurice, naar dat van Clive en weer terug. Op deze manier krijg je een goed totaalbeeld van hoe deze twee personages de verschillende situaties beleven. Dit is belangrijk voor het boek, omdat het verhaal vooral draait om de relatie tussen hen beide en hun motieven.

Spanning

In het begin van het verhaal is er sprake van spanning, omdat je, door subtiele hints van Forster, aan voelt komen, dat Maurice homoseksueel is. Vervolgens blijft er steeds spanning aanwezig, omdat je wilt weten hoe de relatie tussen Maurice en Clive zich gaat ontwikkelen. De spanning bouwt zich op naar het einde van het boek, omdat je dan nieuwsgierig wordt naar de afloop van het verhaal; weet niet hoe de relatie tussen Maurice en Clive zich zal ontwikkelen.

Thema en motieven

Het thema van het boek is de bewustwording van Maurice dat hij homoseksueel is en de worsteling met zijn conservatieve omgeving. De conservatieve omgeving, en vooral zijn streng christelijke familie, spelen een belangrijke rol; hierdoor kan Maurice zijn geaardheid niet accepteren. De verwachting die bij de familie van Maurice heerst, dat hij volledig in de voetsporen van zijn vader zal treden, is eveneens belangrijk; aangezien de momenten waarop Maurice van het pad afwijkt, (niet-christelijk, homoseksueel en niet werken maar kiezen voor het eeuwige geluk met Alec) zijn de belangrijkste ontwikkelingen in het boek. De verandering van de hechte vriendschap tussen Clive en Maurice naar een tweesprong waarom de eerste kiest voor eenzaamheid en de ander voor opstandigheid is het resultaat van al de verwickelingen in het boek. Later in het boek speelt het klasse verschil, waar de maatschappij in die tijd veel waarde aanhechtte, een rol wanneer Maurice een affaire met Alec heeft.

Personages

Maurice is een dromer en het leven trekt als een waas aan hem voorbij. In het begin van zijn leven doet hij zich voor als een stuk karton, omdat hij door zijn homoseksuele neigingen denkt dat hij God's meest verdorven schepping is. Hij durft hier niet voor uit te komen en graaft zich daarom in met leugens.

Door middel van discussies proberen hij van de aandacht de jongens te trekken en hen te imponeren. De interesse van Maurice ligt helemaal bij jongens, vooral Clive; met meisjes kan hij niet goed omgaan.

Dan gooit hij het pak van leugens van zich af, dit is belangrijk voor hem, want nu komt zijn ware “ik” naar voren en komt hij uit voor zijn geaardheid. Maurice beslist op grond van emotie en zijn gedrag en gedachten kunnen van het ene op het andere moment veranderen, hij handelt vaak in een opwelling. Hij wil zelf zijn beslissingen nemen en legt adviezen van anderen naast zich neer. Uitzondering op de regel vormen de adviezen en handelingen van Clive, welke hij altijd volgt, omdat, in een bepaalde periode, zijn hele leven om hem draait. Deze opstandigheid komt ook naar voren in de weg die Maurice in het leven kiest; hij geeft alles op om zijn ideaal te verwezenlijken. De tegenstand die hij ondervindt van zijn omgeving beïnvloedt hem niet.

Boekverslag Maurice (E. M. Forster)

Joris Broeders

© havovwo.nl (maart 2002)

Clive kan zijn homoseksuele gevoelens, na ze lang verdrongen te hebben, niet meer onderdrukken. Wanneer Maurice hem afwijst, komt hij te weten wat schaamte is. Clive is niet dapper en vlucht voor bepaalde problemen weg (reis naar Griekenland). Ook is hij niet standvastig en een beetje laf; hij besluit voor eer te kiezen in plaats van opstandigheid en hij gaat leven “zoals het hoort” als lid van een rijke familie. Clive begint aan een nieuw leven met een vrouw die alles voor hem betekent en hij krijgt een drukke baan in de politiek. Hij is meer realistisch dan Maurice, hij heeft zijn idealen afgewogen tegen de enorme problemen die dit met zich mee zou brengen. Daarom is hij daarom ervan afgestapt en is “veiliger” gaan leven. Door deze wending, verandert ook zijn houding t.o.v Maurice, hoewel hij Maurice meerdere malen uitnodigt, is hij er te weinig voor zijn vriend.

Titel, ondertitel en motto

De titel verwijst naar de hoofdpersoon, Maurice, over wiens worsteling met zijn homoseksualiteit, het boek gaat. Het boek heeft geen ondertitel of een motto.

Relatie tussen tekst en auteur

Forster is in 1879 geboren, dit verhaal speelt in de tijd waarin Forster het heeft geschreven. Hij heeft net als Maurice ook in Cambridge gestudeerd en maakt net als Clive reizen door Griekenland en Italië. In dit boek komt zijn hoofdthema; het probleem van de menselijke communicatie aan de orde. Maar het meest komen zijn liberaal-humanistische ideeën in deze roman aan de orde. Clive is een humanist, die Maurice doet inzien dat hij niet in het christelijke geloof ziet. Forster zal net als de twee hoofdrolspelers het moeilijk hebben gehad, omdat hij ook een opvatting had die afweek van het gangbare, conservatieve christendom. Het manuscript van Maurice, dat hij niet heeft willen publiceren, maar wel in kleine kring liet circuleren, wegens de homoseksuele verhouding die erin wordt beschreven, is in 1971 verschenen en werd in 1987 schitterend verfilmd. Hoewel Forster zeer revolutionair was, durfde hij het niet aan om dit boek te publiceren, omdat het voor te veel opschudding zou zorgen in het toenmalige, conservatieve Engeland.

Relatie tussen verschillende teksten

Ik heb ook het boek “A passage to India” van Forster gelezen. Hoewel de boeken een volledig verschillende verhaallijn hebben, zijn er verschillende raakvlakken. De stijl is hetzelfde en in beide boeken spelen de verhoudingen tussen personen een belangrijke rol, zaken als vriendschap en vertrouwen zijn zeer nadrukkelijk aanwezig. In alle twee de boeken bloeit een vriendschap op, die vervolgens weer afkoelt, omdat er een probleem is met een liefdesaffaire. De vriendschap blijft bestaan maar zal nooit meer zo zijn als voorheen. Forster beschrijft in de boeken, controversiële en revolutionaire zaken (vriendschap Engelse en een Indiër en homoseksualiteit).

Relatie tussen tekst en context

Forster leefde in een tijd waarin het conservatieve christendom in Engeland heerste. Zoals in het boek wordt beschreven, werd homoseksualiteit toen als een vreemde ziekte gezien of als een straf van God. Er was dus totaal geen begrip en steun voor homoseksualiteit. Als homo kon je nergens heen voor steun en erkenning. Forster is een humanist en maakte deel uit van deze stroming die afweek van het invloedrijke christendom. Zijn liberale en vooruitstrevende mening over dit onderwerp, is in deze stroming meer gangbaar.

Persoonlijke beoordeling

Ik vind het onderwerp, homoseksualiteit, interessant, maar het is niet herkenbaar in mijn belevingswereld. Door het boek ben ik wel meer gaan denken over de moeilijke situatie die er voor homo's was in die tijd en hoe hier nu verbetering in is gebracht. Ik realiseer me wel dat Nederland op dit gebied een zeer vooruitstrevend en tolerant land is en dat de situatie in andere landen nog te vergelijken was met die van vroeger. Op dit moment is er een hevige discussie opgelaaid doordat een imam, homoseksualiteit een ziekte heeft genoemd. Uit dit boek blijkt echter dat de jongens zelf in het begin van hun ontwikkeling denken dat ze ziek zijn. Ook hun omgeving was dezelfde mening toebedeeld als de conservatieve imam. Ik kan me de

Boekverslag Maurice (E. M. Forster)

Joris Broeders

© havovwo.nl (maart 2002)

---

gedachten van de jongens wel zeer goed voorstellen. Het onderwerp wordt zeer diepgaand behandeld; je maakt de gedachten en handelingen van twee jonge mannen mee die worstelen met hun geaardheid.

De gevoelens en gedachten van de personen zijn het belangrijkste in dit boek. Deze worden natuurlijk sterk beïnvloed door de handelingen van de tegenspeler. De gebeurtenissen zelf zijn niet origineel of spannend, het gaat om de beleving en de reacties van de karakters op deze gebeurtenissen. De gebeurtenissen zijn geloofwaardig, ze zouden iedereen kunnen overkomen. De afwijzing van de liefde van Clive door Maurice is schokkend en ook de nacht die Alec en Maurice samen doorbrengen in het geheim. Sommige gebeurtenissen zoals de nacht van Alec en Maurice, vind ik vreemd en het bij idee van twee mannen die elkaar liefkozen voel ik me niet lekker. Daarom is er altijd een afstand geweest tussen mij en de hoofdpersonen. De afloop ligt in de loop van het verhaal; de wegen van de twee vrienden gaan steeds verder uit elkaar lopen en ze eindigen beiden met een gelukkig nieuw leven.

De hoofdpersonen komen levensecht voor, omdat je veel te weten komt over hun ontwikkeling. Ik heb me echter niet erg goed in de situatie van de hoofdpersoon kunnen inleven, doordat er weinig overeenkomsten tussen ons zijn. Zo zijn er bijna geen gemeenschappelijke eigenschappen tussen mij en Maurice. Toch kan ik de situatie van Maurice goed begrijpen en dit boek heeft zo indruk op mij gemaakt. Ik kan de situatie van alle mensen die “anders” zijn beter respecteren. In de eenzaamheid waarvoor Clive kiest zie ik meer terug van mezelf dan de opstandigheid waar Maurice voor kiest.

Het verhaal heeft globaal een hele eenvoudige opbouw; je begin in de jeugd van Maurice en maakt zijn ontwikkeling mee tot aan het punt dat hij zijn ware liefde en het ware geluk heeft gevonden. Het boek is daarom makkelijk om te lezen. Opvallend aan het boek is dat het is opgebouwd is uit 5 delen. Het perspectief wisselt van deel tot deel tussen de gedachten en belangrijke gebeurtenissen aangaande Maurice of Clive. Dit is erg belangrijk voor het boek wat op deze manier worden de gedachten van de verschillende personen over dezelfde gebeurtenissen doorgrond. Dit geeft een goed inzicht in de verhoudingen tussen de verschillende karakters. In het begin is het boek boeiend, omdat je door subtiele hints van Forster beetje bij beetje inziet dat Maurice homoseksueel is. Het midden stuk is wat minder boeien, maar is noodzakelijk om inzicht te geven in de situatie en de karakters en handelingswijzen van de hoofdpersonen. Het eind van het boek is weer uiterst boeiend, omdat je de afloop van het verhaal te weten wilt komen en omdat er ineens een nieuw personage wordt geïntroduceerd (Alec).

Het taalgebruik is een beetje formeel, maar bevat geen moeilijke woorden. Forster beschrijft gebeurtenissen niet uitermate uitgebreid, maar gedachten en gedachten kronkels van personen worden daarentegen wel uitgediept. Hierdoor kan je je een goede voorstelling maken van de situatie waarin de personages zich bevinden. Er zijn veel dialogen en zij zijn zeer natuurlijk weergegeven, zo worden woorden zoals (hè, en wat?) vermeld en de dialogen zijn kort. De nadruk ligt echter op gedachten. Opvallend en leuk is, dat het klasse verschil tussen Maurice en Alec wordt onderstreept, door foute spelling van de dialogen van Alec. Zo staat op bladzijde 216: “Wees zo vriendelijk de moeite te nemen te schrijven als je niet ken komen want ik slaap niet meer omdat ik iedere nacht wacht, dus kom in ieder geval naar “Botehuis Penge” morgenavond of anders de volgende avond.”

Ook wordt het intellect van de twee jongens geïllustreerd door de verschillende klassieke gezegdes en begrippen, zoals “quo vadis?” en “Ganymedes” (het schandknaapje van zeus = Alec).

Boekverslag Maurice (E. M. Forster)

Joris Broeders

© havovwo.nl (maart 2002)

Verwerkingsopdracht C4 een fotocollage

Voor de verwerking van dit boek heb ik gekozen voor een fotocollage, omdat zich een zeer opmerkelijke gebeurtenis voordoet. Maurice is namelijk homoseksueel, maar graaft zich in in leugens. Wanneer Clive aan hem de liefde verklaart, zegt hij dat hij er niets van wilt weten en dat Clive een of andere vreselijke, duivelse ziekte heeft. Maurice wil echter, diep van binnen, de liefde van Clive dolgraag beantwoorden.

De manier waarop Maurice reageert, is een enorme schok voor Clive; hoewel Maurice eerder wel op zijn toespelingen reageerde, wil hij nu van niets meer weten en valt hij hem aan. De reactie van Maurice heb ik als volgt willen weergeven: De reactie van Maurice is de bliksemschicht die tussen de Twin-towers (de een stelt Maurice en de ander Clive voor) een gat slaat. Hierdoor wordt de liefde van Clive in een klap met de grond gelijk gemaakt en ondervindt hij voor de eerste keer in zijn leven schaamte. Clive's hart is gebroken, daarom heb ik "gebroken hartjes" in de collage opgenomen. Maurice tuimelt ook naar beneden; zijn wereld staat even stil, er volgt een zonsverduistering in zijn leven. Hij kan niet bevatten dat hij door het pantser van leugens, dat hij gedurende velen jaren heeft opgebouwd, (nog) niet heeft kunnen doorbreken door de liefde te beantwoorden.

